

Datum
2018-12-06
Ert datum
2018-09-06

Vårt diarienummer
2018-110-7541
Er beteckning
U2018/03652/GV

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

En andra och en annan chans – ett komvux i tiden (SOU 2018:71)

Härmed översänder Centrala studiestödsnämnden (CSN) remissvar över rubricerat betänkande.

Beslut om detta remissvar har fattats av generaldirektören Christina Forsberg efter föredragning av verksjuristen Sara Ljung och utredaren Viktoria Sarwien i närvaro av chefsjuristen Åsa Lindahl. I arbetet med remissvaret har även verksamhetsutvecklaren Sara Söderstedt, verksamhetsutvecklaren Maria Grahn Sillén, verksamhetsutvecklaren Anna Kammerstad och verksamhetsutvecklaren Annelie Gustafsson deltagit.

Christina Forsberg

Sara Ljung

Viktoria Sarwien

Sammanfattning

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är positiv till utredningens ambitioner gällande en mer sammanhållen vuxenutbildning och ökad flexibilitet och individanpassning inom den kommunala vuxenutbildningen.

CSN, som begränsar sitt svar till frågor som berör studiestödet eller myndigheten, lämnar följande synpunkter på förslagen.

- CSN tillstyrker förslaget om ändringar i skollagens prioriteringsregler.
- CSN tillstyrker förslaget om en förenklad betygsskala med färre steg.
- CSN ser vissa svårigheter med bedömningen om studiestöd i vissa fall.
- CSN tillstyrker förslaget om att särvox upphör som en egen skolform och blir en del av komvux.
- CSN uppmärksammar att bilagan till studiestödsförordningen behöver formuleras om med hänsyn till att särvox kommer att ingå i komvux, men inte ska ge rätt till studiestöd.
- CSN uppmärksammar att bilagan till studiestödsförordningen behöver formuleras om med hänsyn till att vissa utbildningar motsvarande komvux ska kunna berättiga till studiestöd.

5 Alternativa urvalsgrunder för gymnasial komvux

5.13.2 Ändringar i skollagens prioriteringsregler

CSN ställer sig positiv till förslaget, men vill lämna följande synpunkter.

Den föreslagna ändringen innebär att personer med störst behov av utbildning ska prioriteras framför de med kortast utbildning. Ändringen innebär således att personer med lång tidigare utbildning kan komma att prioriteras vid antagning till komvux. För det fall dessa personer tidigare bedrivit studier med studiemedel kan de få problem med finansieringen av sina studier eftersom de kan ha uppnått det maximala antalet veckor för beviljning av studiemedel. Den föreslagna ändringen i sig påverkar inte personernas möjligheter att beviljas studiemedel, men gör att studiefinansieringsproblematiken kan komma att aktualiseras i fler fall än tidigare.

6. En förenklad betygsskala för komvux på grundläggande nivå, sfi och särvux på grundläggande nivå

6.2.7. En förenklad betygsskala med färre steg

CSN tillstyrker förslaget.

Förslaget kommer i viss mån att påverka CSN:s verksamhet och kräva systemutveckling. Den systemlösning CSN har för att hantera betyg med progression för de nationella delkurserna behöver ändras för att kunna hantera, de för dessa kurser, nya betygsbeteckningarna.

8. Betygsrätt och entreprenad

8.12.11 Studiestöd i vissa fall

CSN ser en del svårigheter med denna bedömning. CSN har i sitt remissarbete utgått från att utredningens bedömning i denna del innebär att en viss utbildning motsvarande komvux ska kunna berättiga till studiestöd. Utgångspunkten är vidare att sådan utbildning ska preciseras i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655).

Konsekvenser av att regelverket för studiestöd blir tillämpligt

I de fall en utbildning motsvarande komvux ska berättiga till studiestöd kommer hela det regelverk som CSN tillämpar för att avgöra om någon är berättigad till studiestöd att bli tillämpligt. Exempelvis kan ett företag, som väljer att köpa in en utbildning motsvarande komvux där de studerande har rätt till studiestöd, inte på förhand att veta om alla deras anställda är berättigade till studiestöd utifrån de villkor som CSN ställer upp. Förutom eventuella bristande studieresultat och obetalda årsavgifter, som förhindrar bifall till studiemedelsansökningar, kan en studiemedelsansökan avslås på grund av att det antal veckor en studerande är berättigad till på gymnasial nivå har förbrukats.

Genom att göra vissa utbildningar motsvarande komvux studiestödsberättigade blir det också svårt för en studerande att hålla isär de olika utbildningsformerna och för CSN att informera om dem.

Rapportering av studieuppgifter

Utredningens bedömning skulle även innebära att fler utbildningsanordnare kommer att lämna rapporter om uppgifter om utbildningar och studerande till CSN. Idag medför hanteringen av rapporter från skolor, både inom CSN:s kärnverksamhet och systemtekniskt, en hel del arbete för myndigheten. Kommuner rapporterar, i sin egenskap av huvudman för komvuxutbildningar

inklusive sådana utbildningar som bedrivs på entreprenad, direkt till CSN med stöd av CSN:s föreskrifter. Det är tidskrävande och förenat med kostnader för CSN att administrera kommunernas rapporter.

Eftersom utbildning motsvarande komvux idag inte är studiestödsberättigande, får CSN inte några rapporter avseende studieuppgifter från någon annan än kommuner. Emellertid föreslås enskild utbildningsanordnare bli huvudman för utbildning motsvarande komvux i avsnitt 8.12.2 i betänkandet. Skulle en del utbildningar som motsvarar komvux komma att bli studiestödsberättigande kommer även de delar av CSN:s regelverk som reglerar rapportering av studieuppgifter att bli tillämpliga på dessa nya utbildningshuvudmän. En ökning av antalet utbildningsanordnare som rapporterar direkt till CSN kommer troligen att leda till ökade administrationskostnader för CSN.

Behov av justeringar i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655)

För det fall utbildningar som motsvarar komvux ska ge rätt till studiestöd måste bilagan till studiestödsförordningen justeras och kompletteras med vilka utbildningar och utbildningsanordnare som stöd kan beviljas för.

För att de studerande ska kunna ansöka om studiemedel i god tid inför sina planerade studier och för att CSN ska kunna pröva utbildningen på ett korrekt sätt, bör en sådan ändring av bilagan göras i god tid inför ikraftträdandet. CSN ser vikten av att ta fram goda rutiner för att säkerställa en effektiv hantering av att få in godkända utbildningar i bilagan till förordningen för att en sådan lösning ska kunna vara praktiskt genomförbar.

9. Förändringar när det gäller särvox samt vidare studier för individer med intellektuell funktionsnedsättning

9.2.1. Särvox upphör som en egen skolform och blir en del av komvux

CSN delar utredningens uppfattning att en gemensam organisatorisk enhet ger samordningsvinster och underlättar för individer som har en utvecklingsstörning eller en förvärvad hjärnskada att utveckla sina kunskaper. Detta är i grunden positivt. CSN tillstyrker därför förslaget, men vill lämna följande synpunkter.

Studiefinansiering och behovet av korrekt information

CSN noterar att utbildning inom särskild utbildning (särvox) inte heller fortsättningsvis ska ge rätt till studiestöd.

De ekonomiska förutsättningarna kan inverka på de utbildningsval den studerande gör. Den flexibla anpassning till individens faktiska

utbildningsbehov som eftersträvas kan vara svår att realisera om den studerande i fråga saknar studiefinansiering för de studier som en studerande har behov av. Om fördelningen mellan särskild utbildning och studierna på grundläggande eller gymnasial nivå är sådan att den studerande ansöker om studiemedel för mindre omfattning än halvtid så kan den studerande inte alls få studiemedel.

Yngre studerande som avser att kombinera studier på särskild utbildning med exempelvis vuxenutbildning på gymnasial nivå kommer inte att kunna erhålla någon studiehjälp alls från CSN. Kravet för att kunna få studiehjälp är att den studerande läser på heltid på en studiestödsberättigad utbildning.

Ett system där en studerande kan vara beroende av stöd från fler olika offentliga aktörer kan vara svårt att överblicka. Den enskilde kan i ett sådant system ha svårt att informera sig om vilka finansieringsmöjligheter som finns. Dessutom finns en ökad risk för att de studerande felinformeras om möjligheterna att få studiestöd. Studerande som har ersättning från olika aktörer kan dessutom ha svårt att veta vem de ska vända sig till för att anmäla ändringar i studiesituationen.

För att minimera riskerna för felaktig information, brister i studieplaneringen och felaktiga utbetalningar av studiestöd krävs tydlig information till studerandegruppen.

Rapportering till CSN

För att kunna fatta beslut om studiemedel och studiehjälp är CSN beroende av en mängd uppgifter om de utbildningar som ger rätt till studiestöd, och om enskilda studerandes deltagande i utbildning och deras studieresultat. Alla läroanstalter har därför en uppgiftsskyldighet till CSN.

Riskerna med ett sådant system är att CSN får rapporter om att studerande deltar i utbildning som ger rätt till studiestöd, när så inte är fallet för den individen. Det är t.ex. inte ovanligt att komvux bedriver olika typer av utbildning parallellt. För att undvika att felaktiga rapporter skickas till CSN är det viktigt att utbildningsanordnaren kan särskilja olika typer av utbildning och bara skicka rapporter för utbildningar som berättigar till studiestöd. Felaktig rapportering leder till att studiestöd kan lämnas felaktigt, vilket drabbar både den enskilde och samhället.

Om CSN skulle behöva hantera rapporter för särskild utbildning måste utbildningen kunna särskiljas från studiestödsberättigad utbildning. Detta för att motverka att studiestöd beviljas och betalas ut felaktigt. En sådan hantering skulle innebära en utveckling av CSN:s system, då uppgifterna måste kunna hanteras i så väl studierapporter som i studiekontroller.

Behov av justeringar i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655)

Särvux ska enligt förslaget ingå som en del i den kommunala vuxenutbildningen, men inte ge rätt till studiestöd. Bilagan till studiestödsförordningen måste därför justeras.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

A1

Kommunal vuxenutbildning,
utom i svenska för
invandrare och
uppdragsutbildning

Kommunal vuxenutbildning,
utom i *särskild utbildning*, svenska
för invandrare och
uppdragsutbildning

13. Konsekvenser av utredningens förslag

13.4 Konsekvenser för staten och statliga myndigheter

Utredningen har inte pekat på några konsekvenser för CSN. Myndigheten vill dock framföra följande.

Kostnad för CSN

Myndigheten har gjort en preliminär uppskattning av tid för utveckling om förslagen skulle genomföras. Enligt preliminära beräkningar skulle uppskattningsvis 4 000 arbetstimmar behöva läggas ner i form av projektledning, systemutveckling och övrig utveckling, vilket skulle motsvara en kostnad på cirka 1,8 miljoner kronor. Därutöver tillkommer informationsinsatser både internt och externt. CSN ser det också som en utmaning att kunna ge korrekt information om rätten till studiestöd till studerande som avser att läsa parallellt på olika utbildningar och nivåer inom komvux, där vissa utbildningar ger rätt till studiestöd, men inte andra.

Regelkonsekvenser

Bedömningen i avsnitt 8.12.11 och förslaget i avsnitt 9.2.1 kräver ändringar i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655).